

Харківська асоціація політологів
Асоціація юристів "Justo titulo"
Американська Асоціація юристів АВА / СЕЕЛІ

**ДЕСЯТІ ХАРКІВСЬКІ
ПОЛІТОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ**

**“ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ, ПРАКТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ
АСПЕКТИ”**

(Збірник наукових статей)

Харків
2000 рік

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1. Екологічну політику України в сучасних умовах можна охарактеризувати як систему заходів, спрямованих на збереження безпечного для життя і здоров'я людини навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів. В ст.16 Конституції України в акумульованому вигляді сформульовані основні напрямки такої політики, а саме: гарантування екологічної безпеки; підтримання екологічної рівноваги на території України; подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу; збереження генофонду українського народу.

Незважаючи на всю складність природного середовища, недостатній рівень природознавства, наукою була вироблена низка основних положень, які стосуються взаємодії суспільства і природи і є стратегічними для розробки науково-методологічної основи екологічної політики України. Серед них такі, як: а) неможливість людського буття без забезпечення оптимальних природних умов; б) невідворотність впливу людської діяльності на навколишнє середовище; в) історична та економічна обумовленість взаємодії суспільства і природи.

2. На конференції ООН 1992 р. в Ріо-де-Жанейро, присвяченій охороні навколишнього природного середовища, вперше прозвучав висновок про те, що нинішня ринково-споживча модель, що діє в деяких розвинутих країнах Європи і Америки, стрімко веде до загибелі всього людства. Це модель нестійкого розвитку, яка характеризується бездумною розробкою і споживанням природно-енергетичних та сировинних ресурсів біосфери.

Україна після ліквідації тоталітарно-соціалістичної системи та явної безперспективності прозахідної стратегії розвитку має унікальний шанс запропонувати людству новий шлях екологічного розвитку держави.

Критеріями такого шляху повинні стати: а) орієнтація не на збільшення кількості предметів споживання і безперервне зростання матеріальних потреб, а на функціональність і якість товарів, здатних задовольнити практичні та творчі запити людини; б) перехід на ресурсозберігаючі та природно-відновлюючі технології; в) здійснення наукової розробки і користування загальнодержавних і регіональних господарсько-інформаційних та соціально-демографічних програм розвитку суспільства і природи; г) дослідження причин деградації навколишнього середовища і взаємозв'язку соціальних, економічних та екологічних чинників, які справляють вплив на цей процес; г) вдосконалення системи управління природними ресурсами в рамках адміністративної реформи, яка здійснюється в Україні.

3. Одним з найважливіших напрямків, які забезпечують реалізацію екологічної політики України в умовах переходу до ринкових відносин, є сукупність правових норм, що іменуються в правовій системі України як екологічне право.

З утворенням України як самостійної держави виникла нагальна потреба в істотному оновленні всього законодавства, у тому числі і екологічного. Таке оновлення відбувається диференційовано стосовно до кожного з природних ресурсів або для регулювання окремих питань в сфері екології. Так, прийняття Закону країни «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991р.) ознаменувало нову віху в гуманізації і демократизації регулювання екологічних правовідносин у зв'язку із закріпленням пакета екологічних прав громадян, які базуються на загальнолюдських, природних правах. Були також прийняті нормативно-правові акти у формі кодексів: Земельного (в редакції 1992р.); Водного (1995 р.); Лісового (1994 р.); Кодексу про надра (1994 р.), а також власне законів: «Про тваринний світ» (1993 р.); «Про охорону атмосферного повітря» (1992 р.); «Про природно-заповідний фонд» (1992 р.); «Про рослинний світ» (1999 р.).

Прийняті законодавчі акти стосовно регулювання спеціальних питань в сфері екології: «Про екологічну експертизу» (1995 р.); «Про виключну (морську) економічну зону України» (1995 р.); «Про мисливське господарство та мисливство» (2000 р.) та деякі інші.

4. Сучасний період систематизації екологічного законодавства, необхідний для реалізації екологічної політики України, потребує:

а) встановлення першочергового кола екологічних відносин, які підлягають регулюванню; б) необхідність наукового обґрунтування системи нормативно-правових актів, здатних забезпечити правове регулювання екологічних правовідносин; в) обов'язковість поєднання в екологічному законодавстві економічних і екологічних інтересів, врахування особливостей правового регулювання екологічних відносин в реальних кризових умовах; г) забезпечення спрямованості нормативно-правових актів екологічного законодавства на послідовне і поступове поліпшення екологічного стану в Україні.